

LITERARNE PRIČE S NOVINARSKIM ŠARMOM

Božica Brkan: Umrežena, Acumen d.o.o., Zagreb, 2017.

Ugledna i svestrana spisateljica Božica Brkan nedavno je objavila dvije nove zbirke priča: *Život večni* (knjiga kajkavskih priča) i *Umrežena* (knjiga kratkih priča), obje u izdanju Acumena d.o.o. Druga je na štokavskom, u cijelosti je suvremena, dok se zbirka kajkavskih priča vraća i u prošlost te ispisuju sudbinu i usud kajkavskih ljudi.

Božica Brkan čitava je života prepletala dva svijeta – književni i novinarski, no posljednjih godina u književnom je sve plodnija, sve se više „puni“, jer ju stresni novinarski svijet nije „ispraznio“. Pa, osvrnimo se za početak na njezin život i rad.

Božica Brkan profesorica je komparativne književnosti i poljskoga jezika, spisateljica bogata opusa, na štokavskom i kajkavskom jeziku. Trideset godina radila je kao profesionalna novinarka, urednica, komentatorica, kolumnistica, a novinarstvo (svakodnevna praksa pisanja) ubrzalo joj je poriv i za literarnim pisanjem i razvilo izniman osjećaj za čitatelja.

Obuzeta novinarskom žurbom, pisala je, kako kaže, u *cajnotu*, na *deadline*, krajnjem roku, pisala je namjenske priče (o nekoj obljetnici, prigodi) i nenamjenske, pisala je za djecu (za *Radost*), pisala je i za radost odraslih ljubavne novele (za *Nedjeljni Večernjak*), pisala je u raznim vremenskim periodima, da bi i sama danas shvatila koliko je u žurbi i tišini toga napisala.

Miroslav Šicel uvrštava njezinu priču u *Antologiju hrvatske kratke priče*, a mnoge kratke priče dobivaju nagrade. Tu su, npr. Nagrada Slavko Kolar za priču *Svojih tijela gospodari* (2012.), Nagrada Dubravko Horvatić za priču *Crna trava* (2014.), Nagrada Mate Raos za priču *Umrežena* (2011.)

I poezija i proza Božice Brkan više puta su nagrađivane, objavljivane u časopisima i antologijama. Među knjigama istaknimo neke: zbirku kajkavskih pjesama *Vetrenica ili obiteljska arheologija*, izbor novinskih feljtona *Enciklopedija špeceraja*, knjigu pjesama *Bilanca*

2.0, odabrane ljubavne i ostale štokavske pjesme, roman *Rez/Letica – roman u 36 slika*, zbirku kajkavskih pjesama *pevcov korak /kajkavski osebušek za eu*, koja je dobila uglednu Nagradu Katarina Patačić za najbolju kajkavsku knjigu 2012. godine. Istaknimo, među ostalim i *Kajkavsku čitanku Božice Brkan*, knjigu koja je postala pomoćno sredstvo u nastavi hrvatskoga jezika u srednjim školama.

Dobitnica je godišnje nagrade Hrvatskoga novinarskog društva *Marija Jurić Zagorka* za najbolje uređeni prilog *Vrt*, koji je izlazio četvrtkom u Večernjem listu. Ova književnica, puna života, snalažljiva je i u vrtu i u kuhinji – ima oštro pero, biljke pred očima i pun stol delicija, doslovce zbir riječi, mirisa, slika i okusa. Naime, koautorica je pedesetak kuharica objavljenih u visokim nakladama i objavljenih na svjetske jezike (*Hrvatska za stolom, Mediteran za stolom, Slastice u Hrvata...*). Suradivala je na enciklopedijama, leksikonima, ali bogme ispicala i ljubice u visokim nakladama. Nakladnica je, ali i osnivačica internetskih portala – sve u svemu moderna, svestrana, razigrana (tip pisca kakav čitatelji vole). U njoj raste koješta, baš kao i u *Vrtu* koji je uređivala – i dalje sadi knjige koje izrastaju u sve bogatiji opus, sve više i više pušta korijenje u suvremenoj hrvatskoj književnosti, ali puni i trpezu hranom i kolačima svake vrste. Božica nam daje i priče i iće i piće i otuda ta šarolikost, životnost njezina opusa koji publika voli, jer joj u vremenu opće depresije razbuzuje sva čula.

Zbirka kratkih priča na štokavskom *Umrežena* literarno opisuje dvije vrste umreženosti – umreženost na društvenim mrežama i unutarnju mrežu ljudske samoće, koja postaje sve gušća u vremenu otuđenja. U toj unutarnjoj mreži, koju pojedinci nikako ne uspijevaju rasplesti, događaju se samoća, nerazumijevanje drugog bića, tjeskoba, no Božica Brkan piše uzbudljivo čak i kada se ne događa ništa. Na primjer, u priči *Vrata* žena kuca na vrata nesuđenoga partnera, pa sjeda, pa uzdiše, pa išče-

kuje, pa se spušta niza stube, pa se vraća... no ponavljanje istih radnji puno je ritma i drame, iako vrata nitko ne otvara i iako je kraj priče poput početka. Žena ostaje u vlastitom krugu neuroze, no svejedno, dok čitamo priču, marljivo pratimo svaki njezin potez – naizgled nevažni trenuci mikrosvijeta prerastaju u mali triler samoće. U priči *Stabla* on i ona (a svatko iz svoje perspektive) u mislima okrivljuju jedno drugo što su se razdvojili, iako žive u istom prostoru koji ih prisilno zbližava. Žive svatko u svom svijetu - on je znanstveni tip, prizemljen, proučava i iscertava obiteljsko stablo, dok je ona poetski tip te s balkona gleda u pravo stablo i sluša disanje života. On se bavi mrtvim stablom, ona živim. Svatko ima svoje stablo, ona su posve različita, ali jedno stablo ne bi opstalo bez drugog – njegova preciznost nju nervira i rađa joj neutaživu žed za slobodom, a njezina apstraktna čud njega sili da se uživi u konkretne stvari. Tako se na čudan način dva stabla ipak prepleću, pa priča završava zagonetnom sintezom dvaju oprečnih svjetova. Mnoge priče Božice Brkan, iako se događaju mahom u običnoj svakodnevnici, završavaju u literarnim rebusima, pa bio to čudan pijetao koji kukuriče usred grada, a da nije viđen (u priči *Pevčec*) ili mitski letač, kojega sanja bezvoljni čovjek željan tišine (u priči *Letač*).

Kada piše o društvenim mrežama, Božica Brkan uspješno miješa sarkazam i misterij. U priči *Post s onoga svijeta* žena stalno dobiva poruku mrtve prijateljice, koju se od straha ne usuđuje otvoriti, ne znajući radi li se o informacijskom kaosu ili o nekom predskazanju. U toj priči u virtualnom svijetu pomiču se granice između točnosti i pogreške, znanja i neznanja, istine i zablude, pa i života i smrti. Ne zna se više je li program u našoj vlasti ili je on zavladao nama, odnosno oživio kao organizam s vlastitom voljom, pa se ova intrigantna priča

postupno razvija u fantastiku, ponegdje čak i s elementima horora.

U priči *Severina čita moju knjigu* pripovjedačica šalje poruku zvijezdi da prošeta s njezinom knjigom, da ju reklamira, ni sama ne vjerujući u rezultat svoje pustolovine. No, začudo, Seve odgovara da bi rado knjigu pročitala, pa šalje komentar i spisateljica naglo iz anonimnosti ulazi u brzopleti svijet slave, u kojem su se izbezumili povodljivi čitatelji i proračunati izdavači. Ovo je primjer sarkastične, odnosno groteskne priče, jer Božica Brkan u njoj ispisuje i tragiku pomućenoga tržišta, na kojem se miješaju književnost i estrada, duboka iskrenost i opća površnost dok pisac iščekuje hoće li ga dodirnuti ruka slučaja ili povući nečija dobra volja.

Ma koliko god bile duboko literarne i slojevite, i svakodnevnice i neodređene, priče Božice Brkan u knjizi *Umrežena* pisane su novinarskom lakoćom (rečenice su kratke, čitljive, povezane), što znači da ova suptilna autorica u svakom trenutku razmišlja i o čitanju, ne samo o pisanju. Izvrsno uspijeva od ljudske dosade napraviti zanimljivu priču, što doista nije lako. A to je, prije svega, postigla svojim stilom – emotivnim, ali i zaigranim rečenicama uvlači nas u priču poput usisivača, sve dok nas posve ne usisa. A onda nam ostaju dojmovi koji se pretvaraju u žive slike – njezine likove vidimo pred sobom, kao da su oko nas. Njezine priče, iako su samotnjačke, šetaju ulicama, kreću se po firmama, borave u kafićima. Bude li koji čitatelj knjige *Umrežena* čuo u kafiću Sevinu pjesmu, svakako će se sjetiti autoričine priče *Severina čita moju knjigu*. Tako će se književna priča pokazati ipak dojmljivijom od estradne pjesme.

Lada Žigo Španić